

אשכול לחש באוזני רוזן -
האוזנר נסע לפריס והביא עדות חדשה

השליחות

המוזרה

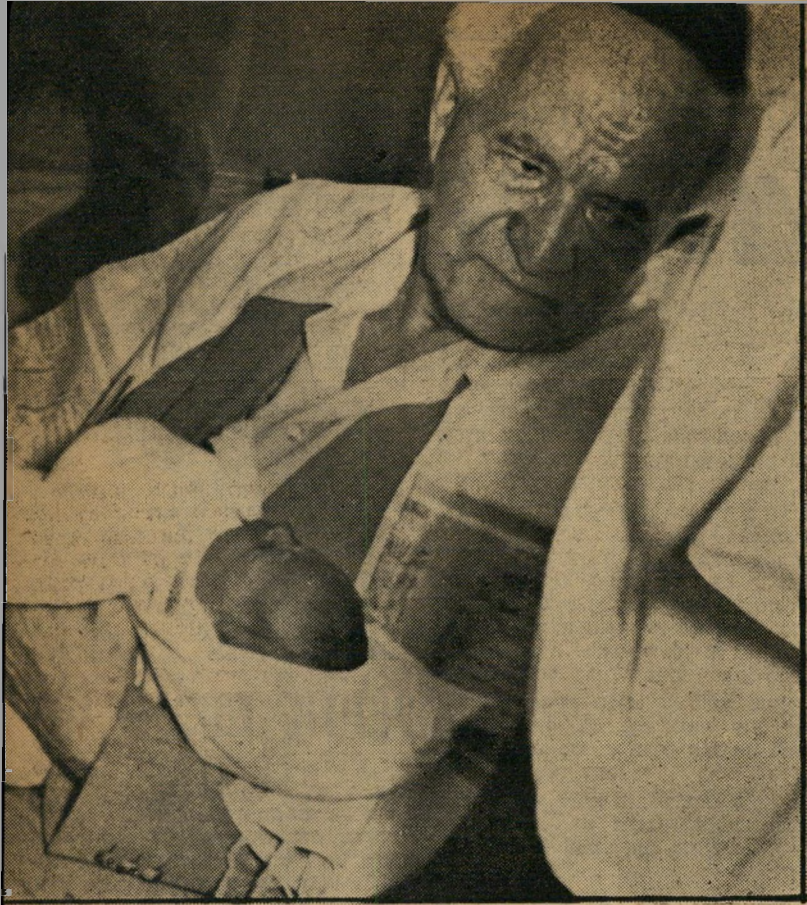
תזנאי צעיר ניגש באחד מערבי השבוע אל גבר כסוף-שיער, שאל אותו את השאלה שסיקרה כל אדם במדינה: "מה קורה, מר לבון?"
השיב המזכיר הכללי של ההסתדרות: "אדרבא, תגיד לי אתה."
על אף הנימה הליצנית של התשובה, היא כללה את האמת: לא פנחס לבון, לא דויד בן-גוריון ולא כל אדם אחר במדינה ידע בדיוק מה קורה מסביב לפרשה.
אחיה מתווה של צפייה גוברת והולכת החלה אוחות את כל הנוגעים בדבר. הכל הבינו, כי הפרשה עומדת לפני סיבוב חדש ומכריע. הכל הבינו כי אי אפשר לדחות את ההתלקחות החדשה, מאחר שהיא קשורה באירוע מסוים: הגשת מסקנותיה של ועדת השרים. חוץ מזה עומד להתכנס בקרוב הקונגרס הציוני — והכל האמינו כי הפרשה תובא להכרעה לפני כן.

בתוככי ועדת השרים

רוח הזמנים היה תלוי, בראש וראשונה, בשבעת חברי ועדת השרים לחקירת הפרשה. בן-גוריון לא יכול היה לפעול לפני הגשת הדו"ח שלה. לבון עצמו לא תיכנן כל פעולה, המתין למעשי בן-גוריון.
בחדרה עצמה השתררה אחירה של בן-הערביים. איש לא ידע בדיוק איך יפול דבר. היו בה לפחות ארבעה זרמים עיקריים:
● אוהרי לבון: שרי השמאל, ישראל ברזילי (מפ"ם) ויצחק בן-אהרון (אחדות העבודה). בעיניהם ברור שיש לחזק את הכוח ההסתדרותי, מול הסתערות נערי הווהר של בן-גוריון.
● אוהד בן-גוריון: יושב-ראש הוועדה, פנחס רוזן (פרוגרסיבי), שהתייצב, למעשה, לימין ביגיי מן הרגע הראשון.
● המהסס: השר הד"ר, משה שפירא. המקרה שיוכל לנצל את עמדתו כדי להשפיע על בחירת הרבנות, יצביע בהתאם להתפתחות בווהר זו.
● הכוח המספרי: שרי מפא"י לוי אשכול ובכור שיטרית, שר פא"י בנימין מינץ. מינץ אינו יכול לשכוח כי לבון הוא שעזר לו להיכנס לממשלה. מכיון שמינץ אינו רוצה לריב עם איש, הוא משתדל לקבל אישור הממשלה לנסיעה לחו"ל לארץ, כך שיהיה רחוק משדה הקרב ברגע המכריע.
הרכב זה של הוועדה הבטיח רק דבר אחד: רצון כללי לדחות את ההכרעה ככל שאפשר. הרעיון הגואל עלה, כמובן, במוחו המפולפל של לוי אשכול, מלך השכל הישר. הוא שאל את פנחס רוזן, כבדרך אגב: מדוע לא לשלוח את גרעון האוזנר, היועץ המשפטי, לגבות כמה עדויות בחוץ לארץ?
רוזן נאחז ברעיון כטובע בקש. הוא הציע אותו רשמית, הוועדה קיבלה אותו באנחה של הקלה. נסיעתו של האוזנר הבטיחה לפחות שבוע של דחיה, שאפשר היה לנצלו לחיפוש דרכים לפשרה.

חקירתו של האוזנר

כן יצא גרעון האוזנר באופן חטוף — כה חטוף עד כי נפוצה תחילה השמועה שמטרתו לשוחח עם סניגורו הגרמני של אדולף אייכמן.
המטרה האמיתית היתה הרבה יותר צנועה. מכיון שאי אפשר היה לומר ליועץ המכובד שילבה סתם שבוע בפאריס ויחזה בתוכניות הלידו או הפולי בגר, נמצאה אמתלה כלשהי, שהבטיחה העדרות מספקת ואף סיפקה תירוץ לדיונים מחודשים לאחר מכן.
משימתו של האוזנר: לגבות עדות מכמה אנשים שלא היה להם מגע ישיר עם עסקי הביש, אך שידעו עליו.

שריהרות
כיצד יוולד הטיבוב הבא?

זכרה את המכתב — וטענה כי לא הכירה את הפסוק הקובע את אופיו של המכתב. את אותו פסוק, טענה, הוסיף משהו במאוחר על ההעמקה שהוגשה לוועדה.
כך, בפעם הראשונה, נתקבל אישור לזיוף של ממש — לא בעדות בעל-פה, אלא במיסמך הנמצא בתיק. האוזנר מיהר חזרה לארץ, דאג שהצעירה תגיע ארצה אף היא.
היה זה נצחון גדול ללבון. הוא הנחית מכה נוספת על ראש יריביו, חיוק את טענת ה"דרייפטייאה". הוא איפשר גם הגשת משפט פלילי. כי בעוד שעל הדחה לעדות שקר חלה התיישנות, ועל כן אי אפשר היה להגיש משפט נגד הקצין הבכיר עד כה, הרי זיוף הוא פשע שעליו אין התיישנות חלה.
היועץ מסר את ההעמק לחקירה במעבדה המשטרית, כדי לקבוע מתי הוספה התוספת. לאחר מכן יחליט אם להגיש משפט פלילי.

ועדה מוז ועדה

מיפנה זה מעמיד את בן-גוריון בפני מצב חדש. עליו להחליט: האם להמשיך במאבק נוכח התפתחות זו?
לחץ חזק הופעל עליו משני כיוונים. בצד אחד התייצב לוי אשכול, שרצה להביא לחיסול הפרשה. מצד שני התייצבו פרס ושות', שהבינו כי זו הודמנותם האחרונה להמריץ את בן-גוריון לחלצם מן הבוץ.
בין לוי אשכול לבן-גוריון התנהל מעין דו-שיח ממושך כלהלן:
אשכול: כדאי לתת לפרשה להסתים בדו"ח סתמי של ועדת השרים.
בן-גוריון: אי אפשר. אני צריך לשבור את האגדה שקנתה לה אחיה בציבור, כאילו אני נתתי את ההוראה לעסקי הביש. חוץ מזה עלי לטהר את — — — — —, הקצין הבכיר, שלדעתי חף מפשע.
אשכול: מה איכפת לך שתהיה קיימת עוד אגדה אחת במדינה? אתה תגיד מדי פעם כך, לבון יגיד מדי פעם את ההיפך, ולא יקרה שום אסון.
בן-גוריון: לא, צריכים להפריך את האגדה. צריכים גם להפריך את טענתו של לבון כאילו יש לו תיק סודי, המרשיע אותי.
אשכול: לא כדאי לשם זה להרוס את המפלגה ולהביא לפילוג.
בן-גוריון: לא יתכן כי אדם שהשמיץ את מערכת הבטחון יישאר מזכיר כללי של ההסתדרות, בשם המפלגה.
לפי כל הסימנים, לא עלה בידי אשכול לשנות את דעתו של בן-גוריון. ביגיי אינו מחכה אלא לפירסום דו"ח ועדת השרים, כדי לחזור במלוא המחץ על טענתו הקודמת: שוועדה כזאת אינה יכולה לגלות את האמת, ושיש למנות ועדת חקירה משפטית. כשרה-הבטחון, הוא יכול למנות ועדה משפטית מבלי לשאול איש.
מדוע דבק בן-גוריון בעמדה זו? ברור כי ועדת השרים תפרסם דו"ח שיצדיק בעיקרו את לבון. העדויות שלפניה מצדיקים זאת על-פי ההגיון הפשוט.
ועדת חקירה משפטית, לעומת זאת, תוכל לשפוט רק על פי ראיות משפטיות מובהקות. מאחר שרוב המיסמכים הנוגעים לעניין אינם קיימים עוד, יכול להצטרף מצב בו תצטרך ועדת חקירה משפטית לתת לנאשם — במקרה זה, לקצין הבכיר — ליהנות מן הספק. אם תזכה אותו מאשמה, אפילו מחוסר הוכחות, יתקבל הדבר בציבור כהרשעת לבון. יהיה זה מעין נצחון מוסרי של בן-גוריון.

קריאת-תגר לנערי-הווהר

בינתיים עומד פנחס לבון בסינה, בסוזה של מתאגרף הממתין בנחת עד שיריבו יקום מן הארץ, יחזור להתקפה.
אולם לבון לא עמד לגמרי בחיבוקי-ידיים. הוא לא עשה מאומה שיכול היה להתפרש כהתגרות בבן-גוריון, כי מעשה כזה היה מקלקל את האהדה הרבה השוררת כלפיו במפלגה. תחת זאת עסק בהארת ההסתדרות ובהפגנת כוחה כגורם מרכזי במדינה.
כאילו רצה שרה-היסטוריה לעזור לו בכך, הרי נודמן בדיוק לשעה זו האריך מתאים: מלאת ארבעים שנה לייסוד ההסתדרות. בנסיבות אחרות יכול היה להיות זה הגו של דויד בן-גוריון, שהיה לו חלק מרכזי בהקמת ההסתדרות ושהיה מזכיר הכללי במשך שנים רבות. תחת זאת היה זה עתה חגם של לבון ובני-בריתו. לבון הוא שקיבל את פני הנוער שצעד ברחובות תל-אביב, שניסח את המינשורים, שישב בראש הטכסים.
הוא לא החמיץ את ההודמנות שניתנה לו לגבש את המצע הרעיוני של ההסתדרות, בצורה של קריאת-תגר על האידיאולוגיה של בן-גוריון ונערי-הווהר שלו. בספר אדיר של 765 עמודים, בשם מועד — ארבעים שנה להסתדרות, עשה הוא במאמר ראשון, שהופיע (המשך בלמוד 18)